

Brussel, 30 juni 2023
(OR. en)

11138/23

ECOFIN 663
UEM 197
SOC 489
EMPL 340
COMPET 684
ENV 763
EDUC 276
RECH 308
ENER 399
JAI 909
GENDER 140
ANTIDISCRIM 134
JEUN 178
SAN 415

NOTA

---

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	9829/1/23 REV 1
nr. Comdoc.:	COM(2023) 608 final
Betreft:	AANBEVELING VAN DE RAAD over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Griekenland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Griekenland

---

Voor de delegaties gaat hierbij de bovengenoemde ontwerpaanbeveling van de Raad, die is gebaseerd op aanbeveling COM(2023) 608 final van de Commissie en is besproken door de Raad en de Europese Raad.

AANBEVELING VAN DE RAAD

van ...

over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Griekenland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Griekenland

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid¹, en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden², en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

---

¹ PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.

² PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad³, waarbij de herstel- en veerkrachtfaciliteit ("de faciliteit") werd ingesteld, is op 19 februari 2021 in werking getreden. De faciliteit biedt de lidstaten financiële ondersteuning voor de uitvoering van hervormingen en investeringen, die worden gerealiseerd met budgettaire stimulansen door de Unie. In overeenstemming met de prioriteiten van het Europees Semester draagt de faciliteit bij tot economisch en inclusief herstel en de uitvoering van duurzame en groeibevorderende hervormingen en investeringen, met name hervormingen en investeringen om de groene en de digitale transitie te stimuleren en om de economieën van de lidstaten veerkrachtiger te maken. Zij helpt ook de overheidsfinanciën te versterken en de groei en werkgelegenheid op middellange en lange termijn te stimuleren, de territoriale cohesie binnen de Unie te verbeteren en de verdere uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten te ondersteunen. De maximale financiële bijdrage per lidstaat in het kader van de faciliteit is op 30 juni 2022 bijgewerkt, overeenkomstig artikel 11, lid 2, van Verordening (EU) 2021/241.

---

³ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17).

- (2) Op 22 november 2022 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023 en daarmee de aanzet gegeven tot het Europees Semester 2023 voor coördinatie van het economisch beleid. Op 23 maart 2023 heeft de Europese Raad zijn goedkeuring gehecht aan de prioriteiten van de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023, die rond de vier dimensies van concurrerende duurzaamheid draaien. Op 22 november 2022 heeft de Commissie op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 ook het waarschuwingsmechanismeverslag 2023 aangenomen, waarin zij Griekenland heeft aangemerkt als een van de lidstaten die door onevenwichtigheden geraakt kunnen zijn of het risico lopen daardoor geraakt te worden, en waarvoor een diepgaande evaluatie nodig zou zijn. Op dezelfde datum heeft de Commissie ook een advies goedgekeurd over het ontwerpbegrotingsplan 2023 van Griekenland. De Commissie heeft ook een aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone goedgekeurd, alsook een voorstel voor het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2023 waarin de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten wordt geanalyseerd. De Raad heeft de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone⁴ (de "aanbeveling van 2023 over de eurozone") op 16 mei 2023 aangenomen en het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid op 13 maart 2023.
- (3) Hoewel de economieën in de Unie blijken te geven van opvallende veerkracht, blijft de geopolitieke context een negatief effect hebben. De economische en sociale beleidsagenda van de Unie, die resoluut achter Oekraïne staat, is erop gericht om op korte termijn de negatieve gevolgen van energieschokken voor zowel kwetsbare huishoudens als bedrijven te beperken en op middellange termijn de inspanningen ter verwezenlijking van de groene en de digitale transitie, de ondersteuning van duurzame en inclusieve groei, de bewaking van de macro-economische stabiliteit en de vergroting van de veerkracht vol te houden. De agenda is ook sterk gericht op het vergroten van het concurrentievermogen en de productiviteit van de Unie.

---

⁴ Aanbeveling van de Raad van 16 mei 2023 over het economisch beleid van de eurozone (PB C 180 van 23.5.2023, blz. 1).

- (4) Op 1 februari 2023 heeft de Commissie een mededeling uitgebracht met de titel "Een industrieel plan voor de Green Deal voor het nettonultijdperk" ("het industrieel plan voor de Green Deal"). Het doel van het industrieel plan voor de Green Deal is om het concurrentievermogen van de nettonulindustrie van de Unie te versterken en een snelle transitie naar klimaatneutraliteit te bevorderen. Het vormt een aanvulling op de lopende inspanningen in het kader van de Europese Green Deal en REPowerEU. Het heeft ook tot doel een omgeving te scheppen die gunstiger is voor het opschalen van de productiecapaciteit van de Unie voor de nettonultechnologieën en -producten die nodig zijn om de ambitieuze klimaatdoelstellingen van de Unie te halen, en voor het verzekeren van toegang tot relevante kritieke grondstoffen, onder meer door de sourcing ervan te diversifiëren, geologische hulpbronnen in de lidstaten naar behoren te exploiteren en grondstoffen zoveel mogelijk te recyclen. Het industrieel plan voor de Green Deal is gebaseerd op vier pijlers: een voorspelbaar en vereenvoudigd regelgevingsklimaat, versnelde toegang tot financiering, het verbeteren van vaardigheden, en open handel voor veerkrachtige toeleveringsketens. Op 16 maart 2023 heeft de Commissie nog een mededeling gepubliceerd met de titel "Concurrentievermogen van de EU op lange termijn: blik op de periode na 2030", die is gestructureerd rond negen elkaar versterkende aanjagers, met als doel te werken aan een groeibevorderend regelgevingskader. In de mededeling worden beleidsprioriteiten vastgesteld die bedoeld zijn om actief te zorgen voor structurele verbeteringen, gerichte investeringen en regelgevingsmaatregelen voor het concurrentievermogen van de Unie en haar lidstaten op lange termijn. Onderstaande aanbevelingen dragen bij tot de verwezenlijking van deze prioriteiten.
- (5) In 2023 blijft het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid evolueren in overeenstemming met de uitvoering van de faciliteit. De volledige uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen blijft essentieel voor de verwezenlijking van de beleidsprioriteiten in het kader van het Europees Semester, aangezien de plannen betrekking hebben op alle of een aanzienlijk deel van de relevante landspecifieke aanbevelingen die in de afgelopen jaren zijn gedaan. De landspecifieke aanbevelingen van 2019, 2020 en 2022 blijven onverminderd relevant voor de herstel- en veerkrachtplannen die worden herzien, bijgewerkt of gewijzigd overeenkomstig de artikelen 14, 18 en 21 van Verordening (EU) 2021/241.

- (6) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad⁵ (de "REPowerEU-verordening"), die op 27 februari 2023 is vastgesteld, heeft tot doel de afhankelijkheid van de Unie van de invoer van Russische fossiele brandstoffen snel af te bouwen. Dit zal bijdragen tot energiezekerheid en de diversificatie van de energievoorziening van de Unie en tegelijkertijd het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, de opslagcapaciteit voor energie en de energie-efficiëntie vergroten. De REPowerEU-verordening stelt de lidstaten in staat een nieuw REPowerEU-hoofdstuk toe te voegen aan hun nationale herstel- en veerkrachtplannen om belangrijke hervormingen en investeringen te financieren die de REPowerEU-doelstellingen helpen verwezenlijken. Die hervormingen en investeringen zullen ook het concurrentievermogen van de nettonulindustrie van de Unie zoals uiteengezet in het industrieel plan voor de Green Deal helpen stimuleren, en zullen ingaan op de energiegerelateerde landspecifieke aanbevelingen die in 2022 en, indien van toepassing, in 2023 aan de lidstaten zijn gedaan. Met de REPowerEU-verordening wordt een nieuwe categorie ingevoerd van niet terug te betalen financiële steun die ter beschikking van de lidstaten wordt gesteld om nieuwe energiegerelateerde hervormingen en investeringen in het kader van hun herstel- en veerkrachtplannen te financieren.

---

⁵ Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1).

- (7) Op 8 maart 2023 heeft de Commissie een mededeling aangenomen met richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024 ("de mededeling van 8 maart 2023"), die erop gericht is de voorbereiding van de stabiliteits- en convergentieprogramma's van de lidstaten te ondersteunen en aldus de beleidscoördinatie te versterken. De Commissie heeft eraan herinnerd dat de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact eind 2023 wordt gedeactiveerd. Zij heeft verzocht om een begrotingsbeleid in 2023-2024 dat de houdbaarheid van de schuld op middellange termijn waarborgt en de potentiële groei op duurzame wijze verhoogt, en heeft de lidstaten verzocht in hun stabiliteits- en convergentieprogramma's 2023 uiteen te zetten hoe hun begrotingsplannen ervoor zullen zorgen dat de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bruto binnenlands product (bbp) wordt nageleefd en de schuld voortdurend op plausibele wijze wordt teruggedrongen, of dat de schuld op middellange termijn op een prudent niveau wordt gehouden. De Commissie heeft de lidstaten ook verzocht de nationale begrotingsmaatregelen die zijn ingevoerd om huishoudens en bedrijven te beschermen tegen de energieprijsschok, geleidelijk af te schaffen, te beginnen met de minst gerichte maatregelen. Zij heeft erop gewezen dat indien de steunmaatregelen zouden moeten worden verlengd vanwege hernieuwde druk van de energieprijzen, de lidstaten deze beter moeten richten op kwetsbare huishoudens en bedrijven. De Commissie heeft verklaard de begrotingsaanbevelingen te kwantificeren en te differentiëren. Bovendien zouden de begrotingsaanbevelingen moeten worden geformuleerd op basis van de netto primaire uitgaven, zoals voorgesteld in haar mededeling van 9 november 2022 over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance. De Commissie heeft aanbevolen dat alle lidstaten nationaal gefinancierde investeringen blijven beschermen en zorgen voor een doeltreffend gebruik van de faciliteit en andere Uniefondsen, met name in het licht van de doelstellingen met betrekking tot de groene en de digitale transitie en veerkracht. De Commissie heeft aangegeven dat zij de Raad zal voorstellen om in het voorjaar van 2024 op het tekort gebaseerde buitensporigtekortprocedures in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023, in overeenstemming met de bestaande wettelijke bepalingen.

- (8) Op 26 april 2023 heeft de Commissie wetgevingsvoorstellen ingediend om een omvattende hervorming van de Unieregels inzake economische governance door te voeren. De voorstellen moeten vooral de houdbaarheid van de overheidsschuld verbeteren en tegelijkertijd in alle lidstaten via hervormingen en investeringen duurzame en inclusieve groei bevorderen. Met deze voorstellen streeft de Commissie ernaar de nationale verantwoordelijkheid te vergroten, het kader te vereenvoudigen en de focus meer te leggen op de middellange termijn, in combinatie met doeltreffende en coherenter handhaving. Volgens de conclusies van de Raad van 14 maart 2023 over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance is het de bedoeling om de wetgevingswerkzaamheden in 2023 af te ronden.
- (9) Op 27 april 2021 heeft Griekenland zijn nationale herstel- en veerkrachtplan bij de Commissie ingediend, overeenkomstig artikel 18, lid 1, van Verordening (EU) 2021/241. Krachtens artikel 19 van Verordening (EU) 2021/241 heeft de Commissie de relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en samenhang van het herstel- en veerkrachtplan beoordeeld overeenkomstig de beoordelingsrichtsnoeren van bijlage V bij die verordening. Op 13 juli 2021 heeft de Raad zijn uitvoeringsbesluit betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Griekenland⁶ vastgesteld. De tranches worden vrijgegeven mits de Commissie overeenkomstig artikel 24, lid 5, van Verordening (EU) 2021/241 een besluit heeft vastgesteld waarin wordt verklaard dat Griekenland de desbetreffende mijlpalen en streefdoelen die in het uitvoeringsbesluit van de Raad zijn vastgelegd, op bevredigende wijze heeft verwezenlijkt. Onder bevredigende verwezenlijking wordt begrepen dat de verwezenlijking van eerdere mijlpalen en streefdoelen niet is teruggedraaid.

---

⁶ Doc. ST 10152/2021 INIT + ADD 1.

- (10) Op 2 mei 2023 heeft Griekenland zijn nationale hervormingsprogramma 2023 ingediend en op 29 april 2023 zijn stabiliteitsprogramma 2023, overeenkomstig artikel 4, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1466/97. Om met de onderlinge verbanden tussen beide programma's rekening te houden, zijn deze samen geëvalueerd. Overeenkomstig artikel 27 van Verordening (EU) 2021/241 weerspiegelt het nationale hervormingsprogramma 2023 ook de halfjaarlijkse verslaglegging van Griekenland over de vorderingen bij de verwezenlijking van zijn herstel- en veerkrachtplan.
- (11) Op 24 mei 2023 heeft de Commissie het landverslag 2023 voor Griekenland gepubliceerd. Daarin wordt de vooruitgang beoordeeld die Griekenland heeft geboekt bij de uitvoering van de desbetreffende landspecifieke aanbevelingen die de Raad tussen 2019 en 2022 heeft aangenomen, en wordt de balans opgemaakt van de uitvoering door Griekenland van het herstel- en veerkrachtplan. Op basis van die analyse worden in het landverslag lacunes vastgesteld met betrekking tot de uitdagingen die niet of slechts gedeeltelijk worden aangegaan in het herstel- en veerkrachtplan, alsook nieuwe en opkomende uitdagingen. Ook is de vooruitgang beoordeeld die Griekenland heeft geboekt bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en bij de verwezenlijking van de kerndoelen van de Unie inzake werkgelegenheid, vaardigheden en armoedebestrijding en van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

- (12) De Commissie heeft op grond van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 met betrekking tot Griekenland een diepgaande evaluatie verricht en de resultaten ervan bekendgemaakt op 24 mei 2023. De Commissie heeft geconcludeerd dat Griekenland wordt geconfronteerd met buitensporige macro-economische onevenwichtigheden. Met name de kwetsbaarheden in verband met de hoge overheidsschuld en een groot aantal niet-renderende leningen in de context van een hoge werkloosheid zijn afgenomen, maar de externe positie is verslechterd. Een belangrijk punt van zorg is dat het tekort op de lopende rekening in 2022 aanzienlijk is toegenomen, mede door de sterke stijging van de energieprijzen in de hele Unie, ondanks het herstel van de inkomsten uit het toerisme. Hoewel het externe tekort dit jaar en volgend jaar zal afnemen, zal het ruim boven het niveau blijven dat nodig is om een blijvende verbetering van de netto internationale investeringspositie te waarborgen. De overheidsschuldquote blijft de hoogste in de Unie, maar is in 2022 aanzienlijk verbeterd, grotendeels dankzij een sterke nominale bbp-groei, en zal naar verwachting in 2023 en 2024 verder afnemen. Niet-renderende leningen zijn vorig jaar sterk gedaald, na grote verminderingen in de voorgaande jaren, maar blijven hoog in vergelijking met het Uniegemiddelde en blijven wegen op de rentabiliteit en de kredietverleningscapaciteit van de banken, wat op zijn beurt weer gevolgen heeft voor de kapitaalverdieping en de productiviteitsgroei van de economie. De beleidsreactie heeft bijgedragen tot het wegwerken van de onevenwichtigheden en de uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan biedt een belangrijke kans om de resterende structurele zwakheden aan te pakken. Er zijn echter meer inspanningen nodig, met name om ervoor te zorgen dat de externe saldi sterk verbeteren en dat niet-renderende leningen verder afnemen, onder meer door een doeltreffender handhaving van de schuld en verbetering van de markt voor secundaire niet-renderende leningen.
- (13) Volgens door Eurostat gevalideerde gegevens daalde het overheidstekort van Griekenland van 7,1 % van het bbp in 2021 tot 2,3 % in 2022, terwijl de overheidsschuld daalde van 194,6 % van het bbp aan het eind van 2021 tot 171,3 % aan het eind van 2022.

- (14) Het overheidssaldo is beïnvloed door de budgettaire beleidsmaatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten. In 2022 bestonden deze uitgavenverhogende budgettaire beleidsmaatregelen onder meer uit elektriciteitssubsidies voor huishoudens en bedrijven, en hogere sociale uitkeringen voor kwetsbare huishoudens. De kosten van die maatregelen werden gedeeltelijk gecompenseerd door nieuwe belastingen op uitzonderlijke winsten van energieproducenten en -leveranciers, te weten het prijsplafond voor elektriciteitsproducenten en de buitengewone heffing voor elektriciteitsproducenten over de periode oktober 2021 tot juni 2022. De Commissie raamt de nettobegrotingskosten van die maatregelen op 2,5 % van het bbp in 2022. Tegelijkertijd zijn de geraamde kosten van de tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis van 6,5 % van het bbp in 2021 gedaald tot 1,5 % van het bbp in 2022.
- (15) Op 18 juni 2021 heeft de Raad Griekenland aanbevolen⁷ om in 2022 gebruik te maken van de faciliteit om aanvullende investeringen ter ondersteuning van het herstel te financieren en tegelijk een prudent begrotingsbeleid te voeren. Bovendien heeft de Raad Griekenland aanbevolen nationaal gefinancierde investeringen in stand houden.

---

⁷ Aanbeveling van de Raad van 18 juni 2021 met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2021 van Griekenland (PB C 304 van 29.7.2021, blz. 33).

(16) Volgens de ramingen van de Commissie was de begrotingskoers⁸ in 2022 ondersteunend, met -1,0 % van het bbp. Zoals aanbevolen door de Raad is Griekenland het herstel blijven ondersteunen met investeringen die moeten worden gefinancierd uit de faciliteit. De met subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen gefinancierde uitgaven bedroegen 2,1 % van het bbp in 2022 (2,6 % van het bbp in 2021). De daling van de uitgaven die in 2022 met subsidies uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere Uniefondsen werden gefinancierd, was het gevolg van de uitfasering van de vorige programmeringsperiode, terwijl de investeringsuitgaven in de nieuwe programmeringsperiode nog niet zijn toegenomen. De nationaal gefinancierde investeringen leverden een expansieve bijdrage van 0,6 procentpunten aan de begrotingskoers⁹. Griekenland heeft dus de nationaal gefinancierde investeringen in stand gehouden, zoals aanbevolen door de Raad. Tegelijkertijd heeft de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend nieuwe maatregelen aan de ontvangstenzijde) een expansieve bijdrage aan de begrotingskoers geleverd van 0,6 procentpunten. Deze aanzienlijk expansieve bijdrage omvatte het extra effect van budgettaire beleidsmaatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten (extra nettobegrotingskosten van 2 % van het bbp). Griekenland heeft dus de groei van de nationaal gefinancierde lopende uitgaven voldoende beperkt.

---

⁸ De begrotingskoers wordt gemeten als de verandering in de primaire uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde), met uitsluiting van tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis maar met inbegrip van uitgaven die worden gefinancierd met niet terug te betalen steun (subsidies) uit de faciliteit en andere Uniefondsen, ten opzichte van de potentiële groei op middellange termijn. Zie voor meer details Kader 1 in de statistische begrotingstabellen.

⁹ Andere nationaal gefinancierde kapitaaluitgaven hebben een neutrale bijdrage van 0,0 procentpunten van het bbp geleverd.

- (17) Het macro-economische scenario dat aan de begrotingsprognose van het stabiliteitsprogramma 2023 ten grondslag ligt, komt overeen met de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie en is gunstiger voor de periode daarna. De regering gaat ervan uit dat het reële bbp in 2023 met 2,3 % en in 2024 met 3 % zal groeien. Ter vergelijking: in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een hogere reële bbp-groei van 2,4 % in 2023 en een lagere van 1,9 % in 2024, voornamelijk als gevolg van verschillen in de veronderstellingen over de investeringsactiviteit en de bijdragen van de externe sector. In het stabiliteitsprogramma 2023 wordt uitgegaan van een hogere bijdrage van de bruto-investeringen in vaste activa, met name in 2024, en de Commissie verwacht dat de invoer van goederen hoger blijft dan in de prognoses van de autoriteiten.
- (18) In haar stabiliteitsprogramma 2023 zegt de regering te verwachten dat het overheidstekort zal afnemen tot 1,8 % van het bbp in 2023. De daling in 2023 is hoofdzakelijk het gevolg van de uitfasering van de pandemiegerelateerde begrotingsmaatregelen en de vermindering van de kosten van de energiegerelateerde maatregelen, alsook van de stijgende inkomsten als gevolg van de economische groei. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting afnemen van 171,3 % aan het eind van 2022 tot 162,6 % aan het eind van 2023. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een overheidstekort van 1,3 % van het bbp voor 2023. Dit is lager dan het in het stabiliteitsprogramma 2023 geraamde tekort, voornamelijk dankzij een gunstiger ontwikkeling van de belastinggrondslagen onder invloed van de macro-economische veronderstellingen, met inbegrip van de samenstelling van de groei en lagere uitgaven voor de sociale begroting in overeenstemming met de systematische onderbesteding die de afgelopen jaren is waargenomen. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een lagere overheidsschuldquote van 160,2 % aan het eind van 2023. Het verschil is voornamelijk toe te schrijven aan de hogere nominale bbp-groei, en in mindere mate aan het lagere overheidstekort dat door de Commissie wordt voorspeld.

(19) Het overheidssaldo wordt in 2023 naar verwachting nog steeds beïnvloed door de begrotingsmaatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten. Zij bestaan uit maatregelen uit 2022 die werden verlengd, met name de elektriciteitssubsidies voor huishoudens en bedrijven. De kosten van deze maatregelen worden nog steeds gedeeltelijk gecompenseerd door belastingen op uitzonderlijke winsten van energieleveranciers, te weten het prijsplafond voor elektriciteitsproducenten en de solidariteitsbijdrage van de raffinaderijen. Rekening houdend met die inkomsten worden de nettobegrotingskosten van de steunmaatregelen in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie geraamd op 0,2 % van het bbp in 2023¹⁰. De meeste maatregelen in 2023 lijken niet gericht op de kwetsbaarste huishoudens of bedrijven en houden de prijsprikkel om de vraag naar energie terug te dringen en de energie-efficiëntie te verhogen niet volledig in stand. Het bedrag aan gerichte steunmaatregelen waarmee bij de beoordeling van de naleving van de aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022¹¹ rekening moet worden gehouden, wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie bijgevolg geraamd op 0,1 % van het bbp in 2023 (tegenover 0,5 % van het bbp in 2022). Tot slot zal het overheidssaldo voor 2023 naar verwachting profiteren van de geleidelijke afschaffing van de tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis, die op 1,5 % van het bbp worden geraamd.

---

¹⁰ Het cijfer geeft het niveau weer van de jaarlijkse begrotingskosten van de maatregelen, waaronder lopende ontvangsten en uitgaven en – indien relevant – kapitaaluitgaven.

¹¹ Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022 over het nationale hervormingsprogramma van Griekenland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2022 van Griekenland (PB C 334 van 1.9.2022, blz. 60).

(20) In zijn aanbeveling van 12 juli 2022 heeft de Raad aanbevolen dat Griekenland actie onderneemt om in 2023 een prudent begrotingsbeleid te voeren, met name door de groei van nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven te beperken tot onder de potentiële outputgroei op middellange termijn¹², rekening houdend met de aanhoudende tijdelijke en gerichte steun aan huishoudens en bedrijven die het kwetsbaarst zijn voor stijgingen van de energieprijzen, en aan mensen die Oekraïne ontvluchten. Tegelijkertijd moet Griekenland klaar staan om de lopende uitgaven aan te passen aan de veranderende situatie. Griekenland is ook aanbevolen te voorzien in meer overheidsinvesteringen voor de groene en de digitale transitie en voor energiezekerheid, met inachtneming van het REPowerEU-initiatief, onder meer door gebruik te maken van de faciliteit en andere Uniefondsen.

---

¹² Op basis van de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt de potentiële outputgroei op middellange termijn (tienjaarsgemiddelde) van Griekenland geraamd op 4,8 % in nominale termen.

(21) Voor 2023 wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een nagenoeg neutrale begrotingskoers (-0,2 % van het bbp) bij een hoge inflatie. Dit volgt op een expansieve begrotingskoers in 2022 (-1,0 % van het bbp). Verwacht wordt dat de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde) in 2023 aan de begrotingskoers een contractieve bijdrage van 0,3 % van het bbp zal leveren. Dus is de verwachte groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven in overeenstemming met de aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022. De verwachte contractieve bijdrage van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven is in hoofdzaak toe te schrijven aan de lagere kosten van de (gerichte en niet-gerichte) steunmaatregelen voor huishoudens en bedrijven in reactie op de energieprijsstijgingen (met 2,3 % van het bbp). De stijging van de sociale uitgaven is de belangrijkste aanjager van de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend nieuwe maatregelen aan de ontvangstenzijde). De met subsidies in het kader van de faciliteit en andere Uniefondsen gefinancierde uitgaven bedroegen 2,5 % van het bbp in 2023, terwijl de nationaal gefinancierde investeringen een neutrale bijdrage aan de begrotingskoers van 0,0 procentpunten leverden¹³. Griekenland is daarom van plan om via de faciliteit en andere Uniefondsen aanvullende investeringen te financieren, en zal naar verwachting de nationaal gefinancierde investeringen in stand houden. Het is voornemens overheidsinvesteringen te financieren voor de groene en de digitale transitie en voor energiezekerheid, zoals de installatie van 8 000 openbaar toegankelijke laadpunten voor elektrische voertuigen op belangrijke locaties in steden en voorsteden, digitalisering van het openbaar bestuur en verbetering van de elektriciteitsinterconnectie van de eilanden.

---

¹³ Verwacht wordt dat andere nationaal gefinancierde kapitaaluitgaven een expansieve bijdrage van 0,1 procentpunt van het bbp zullen leveren.

- (22) Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal het overheidstekort in 2024 naar verwachting dalen tot 0,8 % van het bbp. De daling in 2024 is hoofdzakelijk het gevolg van de uitfasering van de resterende energie- en andere maatregelen en de toename van inkomsten dankzij solide economische groei. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting dalen tot 150,8 % aan het eind van 2024. Op basis van de op de afsluitdatum van de prognose bekende beleidsmaatregelen wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een overheidstekort van 0,6 % van het bbp in 2024. Dit is lager dan het in het stabiliteitsprogramma 2023 geraamde tekort, voornamelijk als gevolg van de veronderstellingen over de uitvoering van de sociale begroting, met name lagere uitgaven voor sociale uitkeringen en pensioenen. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een hogere overheidsschuldquote van 154,5 % aan het eind van 2024.
- (23) Het stabiliteitsprogramma 2023 voorziet in de geleidelijke afschaffing van alle energiesteunmaatregelen in 2024. De Commissie gaat ook uit van de volledige uitfasering van de energiesteunmaatregelen in 2024. Dat is gebaseerd op de veronderstelling dat de energieprijzen niet opnieuw zullen stijgen.

- (24) Verordening (EG) nr. 1466/97 roept op tot een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingssaldo in de richting van de begrotingsdoelstelling op middellange termijn met 0,5 % van het bbp als benchmark¹⁴. Rekening houdend met overwegingen inzake budgettaire houdbaarheid zou volgens de Commissie een verbetering van het structurele saldo met ten minste 0,3 % van het bbp voor 2024 passend zijn. Om een dergelijke verbetering te bewerkstelligen, mag de groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven¹⁵ in 2024 volgens de methode van de Commissie niet meer dan 2,6 % bedragen, zoals in deze aanbeveling tot uiting komt. Dit zal ook bijdragen tot de versterking van de externe positie. Tegelijkertijd moeten de resterende energiesteunmaatregelen (die momenteel door de Commissie worden geraamd op 0,2 % van het bbp in 2023) geleidelijk worden afgeschaft, indien de ontwikkelingen op de energiemarkt dit toelaten en te beginnen bij de minst gerichte maatregelen, en moeten de daarmee samenhangende besparingen worden gebruikt om het overheidstekort terug te dringen.
- (25) Bij ongewijzigd beleid wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven met 0,7 % in 2024, wat lager is dan het aanbevolen groeipercentage. De in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie voorspelde aanpassing overtreft de besparingen die voortvloeien uit de volledige uitfasering van de energiesteunmaatregelen.

---

¹⁴ Artikel 5 van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad vereist ook een aanpassing van meer dan 0,5 % van het bbp voor lidstaten met een overheidsschuld van meer dan 60 % van het bbp of met meer aantoonbare risico's voor de houdbaarheid van de schuldpositie.

¹⁵ Netto primaire uitgaven worden gedefinieerd als nationaal gefinancierde uitgaven ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde en exclusief rente-uitgaven en conjuncturele werkloosheidsuitgaven.

- (26) Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zullen de overheidsinvesteringen naar verwachting stijgen van 4,8 % van het bbp in 2023 tot 5,4 % van het bbp in 2024. De hogere investeringen zijn toe te schrijven aan iets lagere nationaal gefinancierde investeringen en hogere investeringen die door de Unie worden gefinancierd, namelijk via de faciliteit. Het stabiliteitsprogramma 2023 heeft betrekking op hervormingen en investeringen die naar verwachting zullen bijdragen tot budgettaire houdbaarheid en duurzame en inclusieve groei. Deze hervormingen en investeringen omvatten investeringen met een hoge meerwaarde en structurele hervormingen met het oog op de groene, de digitale en de energietransitie, die ook deel uitmaken van het herstel- en veerkrachtplan.
- (27) Het stabiliteitsprogramma 2023 schetst een begrotingstraject op middellange termijn tot 2026. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 wordt verwacht dat het overheidstekort zal dalen tot 0,5 % van het bbp in 2025 en tot 0,1 % in 2026. Het overheidstekort zal dus volgens de planning gedurende de looptijd van het programma onder de 3 % van het bbp blijven. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting dalen van 150,8 % van het bbp aan het eind van 2024 tot 135,2 % van het bbp aan het eind van 2026.

(28) Voortbouwend op beste praktijken en hervormingen die in het kader van het herstel- en veerkrachtplan zijn doorgevoerd, zouden wijzigingen in het Griekse belastingbeleidskader de investeringskloof kunnen helpen dichten. Met name de invoering van een breder systeem van voorafgaande fiscale ruling zou de rechtszekerheid voor investeerders kunnen versterken en de huidige inspanningen om het belastingstelsel te vereenvoudigen kunnen vergroten. Een herziening van het belastingstelsel zou er ook toe kunnen bijdragen de belastinggrondslag voor zelfstandigen te verruimen en investeringen te ondersteunen. De belastingnaleving zou kunnen worden verbeterd door de toepassing van elektronische betalingen uit te breiden en meer gebruik te maken van de informatie die voortkomt uit elektronische betalingen, met name gezien de recente aanwijzingen voor een groeiend verschil tussen opgegeven lage inkomens en de kennelijk snel stijgende omzet van zelfstandigen. Dat zou kunnen gebeuren door met name beter gebruik te maken van de informatie die voortkomt uit elektronische betalingen voor bepaalde beroepen. De lopende digitale transformatie van de onafhankelijke instantie voor overheidsontvangsten zal naar verwachting bevorderlijke daarvoor zijn. Het is echter essentieel dat de operationele autonomie van de instantie om haar HR- en IT-infrastructuur te beheren en te ontwikkelen verder wordt vergroot, gezien de voortdurende uitdagingen voor de belastingstelsels wereldwijd.

(29) Griekenland is initiatieven blijven nemen om zijn overheidsadministratie te moderniseren, maar de algemene prestaties blijven relatief laag. Na een aanzienlijke aanpassing na 2010 zijn de omvang en de kosten van het openbaar bestuur in grote lijnen in overeenstemming met het Uniegemiddelde. De loonsom van Griekenland is in 2022 stabiel gebleven op 10,8 % van het bbp, iets boven het Uniegemiddelde (10,2 % van het bbp). Om deze verworvenheden veilig te stellen is het van essentieel belang dat de uniforme salaristabel verder wordt toegepast en dat de huidige personeelsbezetting wordt gehandhaafd door de "one-in-one-out"-aanwervingsregel voor vast personeel en het in 2022 ingevoerde plafond voor tijdelijk personeel te blijven toepassen. Het herstel- en veerkrachtplan bevat maatregelen om de doeltreffendheid van overheidsdiensten te verbeteren, met bijzondere aandacht voor de verbetering van de digitale dienstverlening. Tegelijkertijd blijft het aantrekken en behouden van hooggekwalificeerd personeel een uitdaging. Dit zou structureel kunnen worden aangepakt door middel van speciale/aanvullende salaristabellen voor specifieke functies of organen en een welomschreven toelagensysteem dat als integraal onderdeel van het nieuwe HR-managementsysteem wordt ingevoerd, waarbij de integriteit van de uniforme salaristabel en de totale omvang van de loonsom gewaarborgd blijven.

(30) Overeenkomstig artikel 19, lid 3, punt b), van Verordening (EU) 2021/241 en criterium 2.2 van bijlage V bij die verordening bevat het herstel- en veerkrachtplan een uitgebreide reeks elkaar versterkende hervormingen en investeringen die uiterlijk in 2026 moeten zijn uitgevoerd. Griekenland heeft tot dusver goede vooruitgang geboekt bij de uitvoering van zijn herstel- en veerkrachtplan. In de toekomst zal het belangrijk zijn om bij de uitvoering het momentum vast te houden. Griekenland heeft drie betalingsaanvragen¹⁶ voor niet terug te betalen financiële steun en twee betalingsaanvragen voor steun in de vorm van leningen ingediend, overeenkomend met 85 mijlpalen en streefdoelen in het plan. Tot op heden heeft Griekenland een totale uitbetaling van 7 126 miljoen EUR ontvangen¹⁷. Overeenkomstig artikel 14, lid 6, van Verordening (EU) 2021/241 heeft Griekenland op 29 maart 2023 zijn voornemen kenbaar gemaakt om 5 miljard EUR aan aanvullende steun in de vorm van leningen in het kader van de faciliteit aan te vragen. Griekenland heeft een goede start gemaakt met de uitvoering van zijn plan en heeft een beheer- en controlesysteem opgezet om de tijdige voltooiing van de hervormingen en investeringen te monitoren en te coördineren. In de toekomst zal het van belang zijn deze inspanningen te handhaven en te versterken, gezien het grote aantal geplande hervormingen en investeringen, met name omdat voor de uitvoering van een aantal van die hervormingen en investeringen tijdig vooruitgang moet worden geboekt met diverse preparatoire maatregelen, waaronder procedures voor overheidsopdrachten. De verdere uitvoering van het plan hangt af van de administratieve en uitvoeringscapaciteit van de aangewezen uitvoeringsorganen, waaronder de regionale en lokale overheid. De snelle opname van het nieuwe REPowerEU-hoofdstuk in het herstel- en veerkrachtplan maakt de financiering mogelijk van aanvullende hervormingen en investeringen ter ondersteuning van de strategische doelstellingen van Griekenland op het gebied van energie en de groene transitie. De systematische en doeltreffende betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten, sociale partners en andere relevante belanghebbenden blijft belangrijk voor de succesvolle uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, alsook ander economisch en werkgelegenheidsbeleid dat verder gaat dan dat plan, om te zorgen voor een breed gedragen verantwoordelijkheid voor de algehele beleidsagenda.

---

¹⁶ Griekenland heeft op 16 mei 2023 zijn derde betalingsaanvraag voor subsidies ingediend, die momenteel door de Commissie wordt beoordeeld.

¹⁷ Voor subsidies is het uitgekeerde bedrag voor niet terug te betalen financiële steun (exclusief voorfinanciering) 3 436 miljoen EUR en het uitgekeerde bedrag voor steun in de vorm van leningen (exclusief voorfinanciering) 3 690 miljoen EUR.

- (31) De Commissie heeft alle programmeringsdocumenten voor het cohesiebeleid van Griekenland in 2022 goedgekeurd. Het is van cruciaal belang om de cohesiebeleidsprogramma's in aanvulling op en in synergie met het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk, snel uit te voeren om de groene en de digitale transitie te verwezenlijken, de economische en sociale veerkracht te vergroten en een evenwichtige territoriale ontwikkeling in Griekenland tot stand te brengen.
- (32) Naast de economische en sociale uitdagingen die in het herstel- en veerkrachtplan en in de programma's van het cohesiebeleid aan bod komen, wordt Griekenland geconfronteerd met een aantal extra uitdagingen in verband met gezondheidszorg en langdurige zorg, kadastrale kartering, energiebeleid en de groene transitie.
- (33) De overheidsuitgaven voor gezondheidszorg liggen onder het Uniegemiddelde, terwijl eigen bijdragen van patiënten in Griekenland als bbp-aandeel de op één na hoogste in de Unie zijn. De gezondheidszorg is nog steeds ziekenhuisgericht, met uitgaven voor curatieve zorg gericht op hospitalisatie. Bovendien staat Griekenland op de eerste plaats van alle lidstaten wat betreft de overheidsuitgaven voor geneesmiddelen als aandeel van het bbp. De overheidsuitgaven voor langdurige en preventieve zorg liggen aanzienlijk onder het Uniegemiddelde en er bestaat geen alomvattende nationale strategie voor langdurige zorg. Om dit aan te pakken voert Griekenland een nieuw systeem voor primaire gezondheidszorg in om de afhankelijkheid van ziekenhuiszorg te verminderen en de toegang tot goederen en diensten in de gezondheidszorg efficiënter te maken. De volledige uitrol van de hervorming van de primaire gezondheidszorg wordt gehinderd door het tekort aan huisartsen. Het aantal huisartsen is niet voldoende voor dekking van de gehele bevolking. Er zal voldoende dekking nodig zijn om een doeltreffend en alomvattend op poortwachterschap gebaseerd systeem, dat volgens de wetgeving op 1 september 2023 van start moet gaan, volledig te kunnen invoeren. Daartoe zullen sterkere stimulansen om het aantal huisartsen uit te breiden voor een volledige dekking en registratie van de bevolking van cruciaal belang zijn, om een adequate en gelijke toegang tot de gezondheidszorg te waarborgen.

- (34) De voltooiing van het nationale kadaster – een langdurig project – zal het Griekse ondernemingsklimaat verder verbeteren. Eind mei 2023 was 72 % van de kadastrale kartering voltooid en was nog eens 25 % van de eigendomsrechten verzameld en in behandeling. De verwerking van de verzamelde rechten zal naar verwachting eind 2023 worden afgerond, waarmee het kadaster aan het eind van het jaar voltooid zou zijn. Bij de overgang naar het nieuwe agentschap "Hellenic Cadastre" zijn 12 kadasterkantoren en 49 filialen geopend en operationeel. Het agentschap Hellenic Cadastre is voornemens de dienstverlening aan de burgers volledig te digitaliseren en de faciliteit biedt steun voor de digitalisering van alle registraties en akten van eigendomsrechten die momenteel op papier bestaan.
- (35) Ondanks de inspanningen die Griekenland ook in het kader van de energiecrisis heeft geleverd, blijft het land sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen: in 2021 maakten olie en gas respectievelijk 52 % en 24 % van de energiemix uit. Om de inspanningen voor het koolstofvrij maken van de economie te bespoedigen kunnen enkele maatregelen worden doorgevoerd die voortbouwen op en verder gaan dan de investeringen en hervormingen van het herstel- en veerkrachtplan van Griekenland. Griekenland zou de uitbreiding van hernieuwbare energie kunnen versnellen door de rechtskaders ter bevordering van de ontwikkeling van infrastructuur voor hernieuwbare waterstof en windenergie op zee vast te stellen en te voltooien. Verdere inspanningen zijn nodig om de ontwikkeling van een wet- en regelgevingskader voor biomethaan te bespoedigen en het beschikbare duurzame biomethaanpotentieel om te zetten in daadwerkelijke productiecapaciteit ter compensatie van de invoer van aardgas.

- (36) Naarmate meer hernieuwbare energiebronnen worden geïntegreerd, zullen verdere investeringen om de opslag- en netwerkcapaciteit uit te breiden essentieel zijn om het evenwicht op het elektriciteitsnet te bewaren. Gemeenschappelijke vergoedingsregelingen en de bevordering van systemen achter de meter zouden belangrijke instrumenten kunnen zijn om een tijdige en levensvatbare uitbreiding van de opslagcapaciteit te bevorderen. Om te voorkomen dat hernieuwbare energiebronnen moeten worden beperkt, zouden extra elektriciteitsinterconnecties met buurlanden kunnen worden ontwikkeld. Wat de verdere invoering van hernieuwbare energiebronnen betreft, zal het van belang zijn het in 2022 aangenomen nieuwe rechtskader, dat het vergunningsproces voor hernieuwbare energiebronnen en opslagprojecten vereenvoudigt en versnelt, volledig te handhaven. Bovendien zou de bevordering van zelfconsumptieregelingen, inclusief uitbreiding van de steun voor de installatie van fotovoltaïsche systemen met batterijen, en energie-gemeenschappen kunnen bijdragen tot een grotere maatschappelijke aanvaarding van de invoering van duurzame energie.
- (37) Griekenland zou ook het toepassingsgebied en de ambitie van de bestaande energie-besparende maatregelen kunnen uitbreiden en het hoge niveau van energiearmoede kunnen terugdringen. Het aardgasverbruik van Griekenland is in de periode tussen augustus 2022 en maart 2023 met 22 % gedaald ten opzichte van het gemiddelde gasverbruik in dezelfde periode in de voorgaande vijf jaar, waarmee het streefdoel van 15 %, dat is vastgesteld bij Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad¹⁸, is overtroffen. Griekenland zou krachtens Verordening (EU) 2023/706 van de Raad¹⁹ tot 31 maart 2024 zijn inspanningen kunnen voortzetten om de gasvraag tijdelijk te verminderen.
- (38) Het invoeren van nieuwe financiële instrumenten zoals energie-efficiëntievelingen zou het bereik van bestaande programma's ter ondersteuning van renovatie efficiënter kunnen richten op energiearme huishoudens. Het aandeel van slimme meters in Griekenland ligt ver achter bij het Uniegemiddelde (3 % tegenover 54 %, cijfers van 2021) en zou kunnen worden verhoogd, aangezien het de consumenten in staat stelt actief deel te nemen aan de markt en de vraagsturing te ondersteunen. Daarnaast kunnen specifieke sectoren zoals vervoer en water aanzienlijke energiebesparingen realiseren omdat zij nog steeds sterk afhankelijk zijn van olie.

---

¹⁸ Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad van 5 augustus 2022 inzake gecoördineerde maatregelen ter reductie van de gasvraag (PB L 206 van 8.8.2022, blz. 1).

¹⁹ Verordening (EU) 2023/706 van de Raad van 30 maart 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2022/1369 wat betreft de verlenging van de vraagreductieperiode voor gasvraagreductiemaatregelen en de versterking van de rapportage en monitoring van de uitvoering van die maatregelen (PB L 93 van 31.3.2023, blz. 1).

- (39) Het tekort aan arbeidskrachten en vaardigheden in sectoren en beroepen die van essentieel belang zijn voor de groene transitie, met inbegrip van productie, uitrol en onderhoud van nettonultechnologieën, leidt tot knelpunten in de transitie naar een nettonuleconomie. Hoogwaardige onderwijs- en opleidingsstelsels die inspelen op veranderende behoeften op de arbeidsmarkt en gerichte bij- en omscholingsmaatregelen zijn van cruciaal belang om tekorten aan vaardigheden aan te pakken en arbeidsintegratie en -verschuivingen te bevorderen. Om het onbenutte arbeidsaanbod te ontsluiten, moeten die maatregelen toegankelijk zijn, met name voor de personen voor wie en in de sectoren en regio's waarvoor de gevolgen van de groene transitie het grootst zijn. In Griekenland zijn tekorten aan groene vaardigheden momenteel het duidelijkst in de bouwsector, die uiterst relevant is voor de groene transitie, en voor specifieke technische beroepen. Ten slotte is er nog ruimte voor verdere actie om de inzetbaarheid van jongeren en vrouwen te vergroten. Het versterken van de administratieve capaciteit van de openbare diensten voor arbeidsvoorziening en het uitbreiden van een individuele benadering van werkzoekenden kan de resultaten inzake werkgelegenheid voor deze groepen verbeteren en een soepele en rechtvaardige transitie ondersteunen.
- (40) In het licht van de beoordeling door de Commissie heeft de Raad het stabiliteitsprogramma 2023 onderzocht, en zijn advies²⁰ daarover is in aanbeveling 1 weergegeven.

---

²⁰ Op grond van artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1466/97.

- (41) Aangezien de economieën van de lidstaten van de eurozone in hoge mate met elkaar zijn verweven en zij collectief bijdragen aan de werking van de economische en monetaire unie, heeft de Raad de lidstaten van de eurozone aanbevolen actie te ondernemen, onder meer via hun herstel- en veerkrachtplannen, teneinde i) de houdbaarheid van de schuld in stand te houden en af te zien van generieke steun voor de geaggregeerde vraag in 2023, de genomen begrotingsmaatregelen om de impact van de hoge energieprijzen te verlichten doelgerichter te maken en na te denken over passende manieren om de steun af te bouwen naarmate de druk van de energieprijzen afneemt; ii) een hoog niveau van overheidsinvesteringen te handhaven en particuliere investeringen te bevorderen om de groene en de digitale transitie te ondersteunen; iii) loonontwikkelingen te ondersteunen die het verlies aan koopkracht verzachten en tegelijkertijd tweederonde-effecten op de inflatie te beperken, actief arbeidsmarktbeleid verder te verbeteren en tekorten aan vaardigheden tegen te gaan; iv) het ondernemingsklimaat te verbeteren en ervoor te zorgen dat energiesteun aan bedrijven kosteneffectief en tijdelijk is, en gericht is op levensvatbare ondernemingen en stimulansen voor de groene transitie handhaaft; en v) de macrofinanciële stabiliteit in stand te houden en risico's te monitoren en tegelijkertijd te blijven werken aan de voltooiing van de bankenunie. Voor Griekenland dragen de aanbevelingen 1, 2, 3 en 4 bij tot de uitvoering van de eerste, tweede, derde, vierde en vijfde aanbeveling in de aanbeveling van 2023 over de eurozone.
- (42) In het licht van de diepgaande evaluatie door de Commissie en van haar beoordeling heeft de Raad het nationale hervormingsprogramma 2023 en het stabiliteitsprogramma 2023 onderzocht. Zijn aanbevelingen op grond van artikel 6 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 zijn in aanbeveling 1 weergegeven. Het in aanbeveling 1 bedoelde beleid helpt om kwetsbaarheden in verband met overheidsschuld, externe positie en niet-renderende leningen aan te pakken. Aanbeveling 2 draagt bij tot de aanpak van aanbeveling 1. De beleidsmaatregelen bedoeld in aanbeveling 1 dragen bij tot zowel de aanpak van onevenwichtigheden als de uitvoering van de aanbevelingen in de aanbeveling van 2023 over de eurozone, in overeenstemming met overweging 41,

BEVEELT AAN dat Griekenland in 2023 en 2024 de volgende acties onderneemt:

1. Zo spoedig mogelijk in 2023 en 2024 de geldende noodsteunmaatregelen voor energie afbouwen, met gebruikmaking van de daarmee samenhangende besparingen om het overheidstekort terug te dringen. Indien hernieuwde stijgingen van de energieprijzen nieuwe of voortgezette steunmaatregelen vereisen, ervoor zorgen dat dergelijke steunmaatregelen gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en bedrijven, budgettair haalbaar zijn, en stimulansen voor energiebesparing behouden.

Zorgen voor een prudent begrotingsbeleid, met name door de nominale stijging van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven in 2024 te beperken tot maximaal 2,6 %²¹.

Nationaal gefinancierde overheidsinvesteringen in stand houden en zorgen voor een doeltreffende absorptie van subsidies in het kader van de faciliteit en andere Uniefondsen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen.

Voor de periode na 2024 blijven streven naar een begrotingsstrategie op middellange termijn van geleidelijke en duurzame consolidatie, in combinatie met investeringen en hervormingen die bevorderlijk zijn voor een hogere duurzame groei, teneinde een prudente begrotings-situatie op middellange termijn tot stand te brengen.

Voortbouwend op de hervormingen in het kader van het herstel- en veerkrachtplan, het belastingstelsel investeringsvriendelijker maken door een breder systeem van voorafgaande fiscale ruling in te voeren, de belastinggrondslag verbreden, onder meer door de huidige belastingstructuur voor zelfstandigen te herzien, en de belastingnaleving verbeteren door het gebruik van elektronische betalingen uit te breiden. De operationele autonomie van de belastingdienst behouden en versterken. De doeltreffendheid van het openbaar bestuur verzekeren, ervoor zorgen dat het arbeidskrachten met de juiste vaardigheden kan aantrekken en de uniforme salaristabel consequent handhaven. Streven naar verdere vermindering van niet-renderende leningen en verdere verbetering van de werking van de secundaire markt voor niet-renderende leningen.

---

²¹ Dit komt naar schatting overeen met een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingssaldo met ten minste 0,3 % van het bbp voor 2024, zoals beschreven in overweging 24.

2. Het momentum in de gestage uitvoering van zijn herstel- en veerkrachtplan vasthouden en het REPowerEU-hoofdstuk snel afronden, zodat gauw met de uitvoering ervan kan worden begonnen. Voor voldoende administratieve capaciteit blijven zorgen gezien de omvang van het plan. Voortgaan met de snelle uitvoering van de programma's van het cohesiebeleid, in nauwe complementariteit en synergie met het herstel- en veerkrachtplan.
3. Om een adequate en gelijke toegang tot de gezondheidszorg te waarborgen, de uitrol van het kader voor primaire gezondheidszorg voltooien en sterkere stimulansen bieden voor de inschrijving van een voldoende aantal huisartsen om tot een volledige dekking en registratie van de bevolking te komen. De hervorming van het kadaster afronden door voltooiing van de kadastrale kartering en de instelling en operationaliteit van het agentschap Hellenic Cadastre.
4. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen en de diversificatie van aanvoerroutes voor energie verder versnellen. De uitrol van hernieuwbare energie verder versterken door de nieuwe rechtskaders voor het vergunningsproces en voor offshore-windmolenparken te voltooien en te handhaven, de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk en de opslagcapaciteit te vergroten, de gedecentraliseerde productie van hernieuwbare energie te bevorderen en wetgevingskaders voor de productie van hernieuwbare waterstof en biomethaan in te voeren. Meer werk maken van maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie, waaronder gerichte maatregelen voor energiearme huishoudens en de installatie van slimme meters, en van beleidsinspanningen die gericht zijn op het verstrekken en verwerven van vaardigheden en competenties die nodig zijn voor de groene transitie. Het koolstofvrij maken van de vervoerssector ondersteunen, met name door bevordering van elektrische voertuigen.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad

De voorzitter